

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 1 2 5 3 1 2 2

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 2 ≡

Sreda, 31. avgust 2011 / 120 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 5 filozofskih besedil, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z nič (0) točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA FILOZOFskega BESEDILA

Izberite besedilo iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega besedila – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

1. PLATON: DRŽAVA

A. Prevod Jožeta Košarja

Ali ne rečemo lahko v prid pravega ljubitelja znanja, da je njegovo bistvo v tem, da se bori za to, kar res obstaja, in se ne ustavlja pri številnih posamičnih stvareh, ki samo navidezno obstajajo? Neutrudno gre svojo pot in v prizadevanjih ne popusti prej, dokler ne dojame pravega bistva vsake stvari s tistim delom duše, ki mu je dano, da to dojame; dano pa je to delu duše, ki je soroden s pravim bistvom stvari. Z njegovo pomočjo najde vstop v resnični svet, se združi z njim in iz te združitve se mu rodi razumnost in resnica; tako pride zdaj do pravega spoznanja in resničnega življenja, uspeva in se reši porodnih bolečin, prej pa ne. (6, 182)

B. Prevod Gorazda Kocjančiča

Ali ne bova primerno rekla v njegov zagovor, da si resnično radoveden človek po naravi prizadeva za Bivajoče in ne ostaja pri posameznih, mnogoterih stvareh, ki bivajo le za mnenje, ampak napreduje, ne da bi izgubil pogum ali prenehal v ljubezni, dokler se ne dotakne pri sleherni naravi tega, kar biva – s tistim delom duše, s katerim se je takšnega primerno dotikati, primeren pa je za to soroden (del); ko se ta približa in pomeša z resnično Bivajočim, porodi um in resnico, spoznava in resnično živi ter se hrani in se tako osvobodi porodne bolečine, prej pa ne? (490 a–b)

2. ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Kar je v razmišljanju trditev in zanikanje, temu odgovarja v hotenju težnja in odklanjanje. ***Nravstvena vrлина je zadržanje, ki je usmerjeno k neki odločitvi, odločitev pa je preiščljeno hotenje. Iz tega sledi: če naj bo odločitev dobra, mora biti misel resnična in hotenje pravilno ter hotenje mora biti usmerjeno k temu, kar misel zatrjuje.*** Takšno razmišljanje in spoznavanje resnice je praktično (dejavnostno).

Pri teoretičnem (razglablajočem) razmišljanju, ki ni dejavnostno in ne proizvodnostno, se »dobro« in »slabo« krije z »resničnim« in »lažnim«: to je namreč učinek sploh vsakega razmišljanja, le s to razliko, da se mora pri dejavnostnem razmišljanju to, kar je resnično, kriti tudi s pravilnim hotenjem. ***Počelo dejavnosti (...) je odločitev, počelo odločitve pa je hotenje in namen, zaradi katerega nekaj hočemo. Zato ni odločitve brez razuma in razmišljanja in tudi ne brez npravstvenega zadržanja***; saj ne more biti ne dobre ne slabe dejavnosti, kjer ni razmišljanja in ne nravi. (187)

3. DESCARTES: MEDITACIJE

Ko tukaj pravim, da me tako uči narava, s tem mislim, da me do tega prepričanja pripravlja zgolj neki samodejen nagib, ne mislim pa, da mi kaka naravna luč kaže, da je to resnično. **To dvoje se namreč močno razlikuje; zakaj vse, kar se mi kaže po naravni luči – kot na primer misel, da sem, sledi iz tega, da dvomim, in podobno – nikakor ne more biti dvomljivo, ker ni mogoče, da bi bila še kaka zmožnost, ki bi ji zaupal prav toliko kot tej luči in ki bi me mogla učiti, da to ni resnično.** Kar pa se tiče mojih naravnih nagibov, sem že prej velikokrat sodil, da so me pognali v slabo, kadar je šlo za izbiro dobrega, in ne vidim razloga, zakaj naj bi jim bolj zaupal pri kateri koli drugi zadevi. (III/9)

4. KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Zelo lepo je, če delamo ljudem dobro zaradi ljubezni do njih in zaradi naklonjene dobrohotnosti ali če smo pravični zaradi ljubezni do reda, vendar pa še ne gre za pravo moralno maksimo našega vedenja, primerno našemu položaju, ki ga imamo med umnimi bitji *kot ljudje*, če se skušamo, tako rekoč kot prostovoljci, s ponosno domišljavostjo postaviti nad misel o dolžnosti in če hočemo neodvisno od zapovedi zgolj zaradi lastnega ugodja storiti to, **za kar naj ne bi potrebovali nobene zapovedi, podvrženi smo disciplini uma in pri vseh maksimah ne smemo pozabiti podvrženosti umu, ne smemo mu ničesar odtegniti ne okrniti ugleda zakona** (...) s samovšečnimi blodnjami, s katerimi postavljamo določiten razlog naše volje sicer v skladu z zakonom, vendar nekam drugam, ne pa v zakon sam in v spoštovanje do tega zakona. (81–82)

5. NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

Od kar obstajajo na svetu filozofi in povsod tam, kjer so filozofi obstajali (od Indije do Anglije, da vzamem nasprotna pola v nadarjenosti za filozofijo), je neizpodbitno obstajala tudi neka pristna razdraženost in rancune filozofov proti čutnosti (...) prav tako **obstaja pristna pristranskost in srčnost filozofov v zvezi s celotnim asketskim idealom**, o tem in glede tega se nam ni treba slepiti. Oboje spada, kot rečeno, k tipu; če oboje umanjka pri kakem filozofu, potem je on samo »takorekoč« filozof – o tem ste lahko prepričani. (3–7, 292)

Lined paper area with horizontal lines for writing.

Prazna stran